

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 25/09-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. marca 2009 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta o sťažnosti A. Z., Š., zastúpeného advokátkou JUDr. A. K., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 348/00 v období po 11. januári 2006 (po vydaní nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 146/05 z 11. januára 2006), takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. Z. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 348/00 v období po 11. januári 2006 (po vydaní nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 146/05 z 11. januára 2006) p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 348/00 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

3. A. Z. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré j e Okresný súd Bratislava II p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. A. Z. p r i z n á v a úhradu trov právneho zastúpenia v sume 223,46 € (slovom dvestodvadsaťtri eur a štyridsaťšesť centov), ktoré j e Okresný súd Bratislava II p o v i n n ý vyplatiť na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. A. K., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 25/09-11 z 27. januára 2009 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť A. Z., Š. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 348/00 v období po 11. januári 2006 (po rozhodnutí ústavného súdu nálezom sp. zn. I. ÚS 146/05 z 11. januára 2006).

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že 6. novembra 2000 doručil okresnému súdu žalobu o určenie neplatnosti okamžitého zrušenia pracovného pomeru a súčasne aj náhrady mzdy.

Ústavný súd už nálezom č. k. I. ÚS 146/05-25 z 11. januára 2006 rozhodol, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn.

19 C 348/00 bolo porušené. Zároveň okresnému súdu prikázal konať bez zbytočných prietáhov a sťažovateľovi priznal finančné zadost'učinenie v sume 80 000 Sk.

Okresný súd na príkaz ústavného súdu nariadil pojednávanie vo veci na 25. apríl 2006. Ani na tomto pojednávaní však nerozhodol a konanie odročil na 19. november 2006. Na tomto pojednávaní konajúci súd rozsudkom návrh sťažovateľa zamietol. Rozsudok bol sťažovateľovi doručený 22. novembra 2006.

Proti tomuto rozsudku podal sťažovateľ 4. decembra 2006 odvolanie. Krajský súd v Bratislave uznesením č. k. 2 Co 564/06-184 zo 14. novembra 2007 zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Následne sa 15. mája 2008 konalo na okresnom súde pojednávanie, na ktorom opäť vo veci nebolo rozhodnuté, rovnako ako na pojednávaniach 11. septembra 2008 a 9. októbra 2008. Sťažovateľ predložil konajúcemu súdu všetky relevantné dôkazy, ktorými jednoznačne a nespochybniteľne preukázal, že okamžité zrušenie jeho pracovného pomeru bolo v rozpore so zákonom, a súčasne predložil aj písomné podklady, z ktorých možno bez problémov určiť výšku náhrady mzdy, ktorej sa domáhal. Z nepochopiteľných dôvodov však okresný súd opätovne požaduje predložiť ďalšie listinné dôkazy.

Sťažovateľ ďalej poukázal na to, že „je neúnosné, aby sa o neplatnosti okamžitého zrušenia pracovného pomeru a vyplatení náhrady mzdy rozhodovalo temer 8 rokov, navyše v prípade, ak sťažovateľ bol osamelý a sám sa staral o výživu a výchovu dvoch donedávna maloletých detí. Okresný súd Bratislava II rozhodol meritórne vo veci, aj to zjavne nesprávne, ako to konštatoval odvolací súd, po temer 6 rokoch od podania žaloby a aj to zrejme až na základe ústavnej sťažnosti a následného pokynu Ústavného súdu SR. Sme si vedomí veľkej preťažnosti súdov. Máme však za to, že je vecou štátu a organizácie súdov, aby za situácie, ak tomu nebráni žiadna zákonná prekážka, nedochádzalo k zbytočným prietáhom v konaní. Uplatnenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov nemôže byť zmarené len preto, že Slovenská republika nevie alebo nemôže zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov súdu. V dôsledku prietáhov v konaní bola úplne narušená dôvera sťažovateľa v súdnictvo pôsobiace na území Slovenskej republiky a v účinnú právnu ochranu.

Vzhľadom na všetky vyššie uvedené skutočnosti máme za to, že práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v konaní a na prerokovanie veci v primeranej

lehote boli opätovne porušené. Z tohto dôvodu navrhujeme, aby Ústavný súd SR po vykonanom dokazovaní nasledovným spôsobom rozhodol:

Právo sťažovateľa A. Z. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručené čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd porušené bolo.

Okresnému súdu Bratislava II sa prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 348/00 rozhodol bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľovi A. Z. sa priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 100.000,- Sk (slovom stotisíc korún slovenských), ktoré je povinný vyplatiť Okresný súd Bratislava II do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia.

Okresný súd Bratislava II je povinný zaplatiť sťažovateľovi na účet jeho právnej zástupkyne... náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 9.067 Sk (dva úkony právnej pomoci á 3.650 + 693,50) 19% DPH + paušál 190 Sk do jedného mesiaca odo dňa právoplatnosti rozhodnutia.“

Na výzvu ústavného súdu sa k veci vyjadrila predsedníčka okresného súdu listom sp. zn. Spr 2007/09 z 5. februára 2009. Navrhla, aby ústavný súd rozhodol tak, že právo sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivý proces v konaní po 11. januári 2006 porušené nebolo. V ďalšom uviedla: „V čase vydania nálezu ústavného súdu z 11.01.2006 bol vo veci nariadený termín pojednávania na 25.04.2006. Na toto pojednávanie sa navrhovateľ nedostavil, pojednávanie bolo odročené na deň 19.10.2006, na ktorom sa sťažovateľ osobne zúčastnil a na ktorom bol aj vyhlásený rozsudok. Rozsudok č. k. 19C/348/2000 - 156 bol vypracovaný a expedovaný dňa 16.11.2006. Voči rozsudku podal odvolanie sťažovateľ dňa 04.12.2006, odporca podal odvolanie dňa 11.12.2006 voči trovám konania.

Spis bol predložený na rozhodnutie o odvolaní voči rozsudku Krajskému súdu v Bratislave dňa 15.12.2006. Krajský súd v Bratislave uznesením č. k. 2Co 564/2006-184 zo dňa 14.11.2007 prvostupňový rozsudok zrušil a vrátil vec na konanie. Spis bol vrátený tunajšiemu súdu 18.12.2008.

Vo veci boli po vrátení spisu z odvolacieho súdu nariadené termíny pojednávanií na dni 08.04.2008, 15.05.2008, 10.06.2008, 11.09.2008, 09.10.2008, 04.11.2008. Navrhovateľ sa na pojednávaniach nezúčastnil, aj keď bol volaný na pojednávania

z dôvodu potreby jeho dopočutia na skutočnosti uložené odvolacím súdom a predloženie listinných dôkazov, súvisiacich s preukázaním okolností skončenia jeho pracovného pomeru a ustálením požadovanej výšky náhrady mzdy.

Na pojednávanie nariadené dňa 04.12.2008 sa navrhovateľ dostavil osobne, bol dopočutý na skutočnosti v zmysle záverov uznesenia odvolacieho súdu. Účastníci konania navrhli doplnenie dokazovania.

Spis bol zapožičaný Ústavnému súdu SR od 11.12.2008 do 16.01.2009.

Vo veci bol nariadený termín pojednávania na deň 20.01.2009, do termínu pojednávania nebolo vybavené dožiadanie o výsluch svedkov na Okresnom súde v Komárne. Vo veci je nariadený termín pojednávania na deň 26.02.2009.

Ako vyplynulo z vyššie uvedeného, bez aktívnej účasti navrhovateľa, ktorého bolo potrebné v konaní vypočúť nebolo možné vo veci rozhodnúť, rovnako aj bez vykonania dôkazov, ktoré navrhli účastníci konania. Postup súdu, ktorý vykonával úkony smerujúce k meritórnemu rozhodnutiu je plynulý a bez subjektívnych prieťahov.

Navrhujem upustiť od ústneho pojednávania, keďže nemožno od neho očakávať ďalšie objasnenie veci.“

Právna zástupkyňa sťažovateľa na výzvu ústavného súdu 11. februára 2009 oznámila, že súhlasí, aby sa vo veci rozhodlo bez ústneho pojednávania.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

II.

Zo sťažnosti, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil tento priebeh a stav konania:

- 11. januára 2006 ústavný súd vydal rozhodnutie, ktorým prikázal okresnému súdu vo veci vedenej pod sp. zn. 19 C 348/2000 konať bez zbytočných prieťahov,
- 25. apríla 2006 sa uskutočnilo pojednávanie, sťažovateľ nebol prítomný,
- 19. októbra 2006 sa uskutočnilo pojednávanie, sťažovateľ bol prítomný, bol vyhlásený rozsudok,
- 16. novembra 2006 písomné vyhotovenie rozsudku,
- 4. decembra 2006 sťažovateľ podal odvolanie proti rozsudku z 19. októbra 2006,
- 11. decembra 2006 odporca doručil odvolanie proti rozhodnutiu o trovách konania,
- 15. decembra 2006 bol spis predložený Krajskému súdu v Bratislave,
- 18. decembra 2008 bol spis vrátený okresnému súdu s uznesením č. k. 2 Co 564/2006-184 zo 14. novembra 2007, ktorým zrušil prvostupňový rozsudok a vec vrátil na ďalšie konanie,
- 8. apríla 2008, 15. mája 2008, 10. júna 2008, 9. októbra 2008 a 4. novembra 2008 sa uskutočnili pojednávania, na ktorých sa sťažovateľ nezúčastnil,
- 4. decembra 2008 sa uskutočnilo pojednávanie, sťažovateľ bol prítomný, účastníci navrhli doplnenie dokazovania.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva

alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza spravidla až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na naplnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet a právoplatne nerozhodli (m. m. I. ÚS 24/03, IV. ÚS 232/03). Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01).

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 348/00, v ktorom sa sťažovateľ domáhal určenia neplatnosti okamžitého zrušenia pracovného pomeru a náhrady mzdy, došlo k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručené v čl. 48

ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, I. ÚS 79/05). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosť veci, ústavný súd už v prechádzajúcom náleze konštatoval, že predmetom napadnutého konania je vec, ktorej povaha – pracovnoprávny spor – si vyžaduje osobitnú starostlivosť všeobecného súdu tak, aby bol naplnený účel súdneho konania, teda vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (mutatis mutandis I. ÚS 146/05).

2. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti bez ďalšieho vymenoval počet uskutočnených pojednávaní, pritom však neuviedol, že niekoľko z nich muselo byť odročených z dôvodu jeho neprítomnosti na pojednávaní. Ak by sa bol sťažovateľ zúčastnil pojednávania nariadeného na 25. apríl 2006, ako aj ďalších nariadených na 8. apríl 2008, 15. máj 2008, 10. jún 2008, 9. október 2008 a 4. november 2008, s veľkou pravdepodobnosťou by konanie v jeho veci bolo skončené skôr. Ústavný súd z toho vyvodil záver, že je to aj sám sťažovateľ, ktorý prispel k priet'ahom v označenom súdnom konaní, pričom na túto okolnosť nemohol neprihliadnuť pri priznaní primeraného finančného zadost'učinenia.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu po rozhodnutí ústavného súdu nálehom z 11. januára 2006 do podania novej sťažnosti ústavnému súdu 29. októbra 2008. Zistil, že z celkovej dĺžky skúmaného konania bol postup okresného súdu

poznačený zbytočnými priet'ahmi, ktoré však vyplývali skôr z jeho neefektívneho postupu ako z frekvencie nariad'ovaných pojednávanií (celkovo okresný súd v tomto období nariadil 8 pojednávanií, avšak napriek tomu, že sa na viacerých z nich nezúčastňovali účastníci konania, konajúci súd ani v jednom prípade nevyužil prostriedky, ktoré mu procesnoprávne predpisy na zabezpečenie účasti účastníka na pojednávanií umožňujú použiť (§ 53 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku).

Treba ďalej konštatovať, že celková dĺžka napadnutého konania je viac ako 8 rokov. Táto dĺžka konania, najmä vzhľadom aj na povahu prerokúvanej veci (o neplatnosť okamžitého zrušenia pracovného pomeru a o vyplatenie náhrady mzdy), ktorá si vyžaduje osobitnú rýchlosť konania (napr. IV. ÚS 275/05), je celkom zjavne neprimeraná.

Okrem uvedeného ústavný súd osobitne prihliadol na to, že v napadnutom konaní už prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných priet'ahov, napriek tomu postup v danej veci nebol organizovaný tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a skončená.

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadost'učinenie.

Sťažovateľ sa domáhal priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 100 000 Sk.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nie je pre sťažovateľa dostatočným zadosťučinením. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať sťažovateľovi aj finančné zadosťučinenie 1 000 €.

Pri stanovovaní jeho výšky vychádzal zo zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu, najmä na celkovú dĺžku konania, efektivitu postupu okresného súdu, ale do úvahy zobral aj skutočnosť, že sťažovateľ mal na dĺžke konania svoj negatívny podiel.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu ústavného súdu.

6. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania z dôvodu jeho právneho zastúpenia advokátkou, ktorá si uplatnila nárok na ich náhradu.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2008 je 105,42 € a hodnota režijného paušálu je 6,31 €.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2008 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti ústavnému súdu) v sume 223,46 € vrátane režijného paušálu, tak ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. marca 2009